



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Capitularia Regvm Francorum

Additae sunt Marculfi monachi & aliorum formulae veteres, & Notae
doctissimorum virorum

Baluze, Etienne

Parisiis, 1677

Ejusdem Capitulatio de partibus Saxoniae.

urn:nbn:de:hbz:466:1-19366

PRÆCEPTVM PRO TRVTMANNO COMITE

Datum anno Christi DCCLXXXIX.

IN nomine sanctæ & individuae Trinitatis. Amen. Karolus divina ordinante clementia Rex. Si Domino Deo exercituum succurrente in bellis victoria potissimus, in illo & non in nobis gloriamur, & in hoc seculo pacem & prosperitatem & in perpetuum futuro aeternæ mercedis retributionem nos promereri confidimus. Propterea omnes Christi fideles noverint quod Saxones, quos à progenitoribus nostris ob suæ pertinaciæ perfidiam semper indomabiles ipsique Deo & nobis tandiu rebelles quousque illius & nostræ virtute ipsos & bellis vicimus & ad baptismi gratiam Deo annuente perduximus, pristinaque libertati donatos, & omni nobis debito censu solutos, pro amore illius qui nobis victoriam contulit, ipsi tributarios & subjugales devotè addiximus, eosque in fide Christiana retinere optamus & perseverare cupimus. Quapropter in illa parte Saxonie Trutmannum virum illustrem ibidem Comitem ordinamus, ut resideat in curte ad campos in mallo publico ad

universorum causas audiendas vel recta iudicia terminanda, iisque Advocatum omnium Presbyterorum in tota Saxonia fideliter agat, superque Vicarios & Scabinos, quos sub se habet, diligenter inquirat, & animadvertat ut officia sua sedulo peragant, tandem idem Comes omnia sua sibi singulariter à nobis præscripta toto conatu & viribus perficiat, atque ita memoratus noster Comes Trutmannus bene ingenuus atque securus existat. Et ut ista ingenuitatis pagina firma stabilisque consistat, manu propria subscripsimus & anuli nostri impressione signari iussimus.

Signum Karoli Regis invictissimi.

Hildebaldus Archiepiscopus Colonien-
sis & sacri palatii Capellanus recognovi.Data 1 v. Kal. Octobris anno domini
cæ incarnationis DCCLXXXIX. Indictione XII. anno autem regni Domini
Karoli XXI.Actum in villa Trutmanni feliciter.
Amen.

CAPITVLATIO

DE PARTIBVS SAXONIÆ.

HÆC DE PARTIBVS SAXONIÆ CONSTITVTA SVNT.

INCIPIVNT CAPITVLA.

1. **D**E honore Ecclesiarum.
2. De confugio ad Ecclesiam.
3. Si quis Ecclesiam per violentiam intraverit aut furatus fuerit aut incenderit.
4. De jejuniis quadragesimali observando.
5. De interfectione Clericorum.
6. De magis & strigis occisis.
7. Ne corpora defunctorum crementur.
8. Qualiter puniantur Saxones qui ad baptismum venire noluerint.
9. De his qui homines demonibus immolant.
10. Quæ pena eos maneat qui cum paganis adversus Christianos conspirant.
11. De eo qui infidelis est Domino Regi.
12. De eo qui filiam domini sui rapuerit.
13. De eo qui dominum vel dominam suam interfecerit.
14. Vita ei concedatur qui de mortalibus criminibus latenter commissis penitentiam agere voluerit.
15. De rebus & mancipiis Ecclesiarum.
16. Ut decima detur Ecclesiis de omni re que ad fiscum pervenerit.
17. Ut omnes decimam partem substantiæ & laboris sui donent Ecclesiis.

Q iij

18. *Ne in dominicis & festiuis diebus placita teneantur.*
 19. *Vt infantes baptizentur infra annum.*
 20. *De conjugis prohibitis.*
 21. *Qualiter puniendi sint qui vota ad fontes aut ad arbores vel lucos faciunt.*
 22. *Vt corpora defunctorum in cameteriis Ecclesie sepeliantur.*
 23. *De diuinis & sortilegis.*
 24. *De latronibus & malefactoribus.*
 25. *Vt nullatenus alterum aliquis pignorare presumat.*
 26. *Vt nulli ad Regem pro sua reclamacione venienti viam contradicere aliquis presumat.*
 27. *De fideiussoribus dandis.*
 28. *Vt manera super innocentem nullus accipiat.*
 29. *Vt Comites pacem & concordiam ad invicem habeant.*
 30. *De eo qui Comitem interfecerit.*
 31. *Qualiter bannus solvatur pro facta.*
 32. *De iuramento in Ecclesia prestando.*
 33. *De perjuriis.*
 34. *Ne Saxones agant conventus publicos nisi per iustionem Regis.*

INCIPIUNT SVPRASCRIPTA CAPITVLA ET EORVM TEXTVS.

De honore Ecclesiarum.

I. Primum de maioribus capitulis hoc placuit omnibus, ut Ecclesie Christi, quae modò construuntur in Saxonia, & Deo sacrate sunt, non minorem habeant honorem, sed maiorem & excellentiorem, quam fana habuissent idolorum.

De confugio ad Ecclesiam.

II. Si quis confugium fecerit in Ecclesiam, nullus eum de Ecclesia per violentiam expellere praesumat, sed pacem habeat usque dum ad placitum praesentetur, & propter honorem Dei sanctorumque Ecclesiae ipsius reverentiam concedatur ei vita & omnia membra. Emendet autem causam, in quantum potuerit, & ei fuerit iudicatum; & sic ducatur ad praesentiam Domini Regis; & ipse eum mittat ubi clementia ipsius placuerit.

Si quis Ecclesiam per violentiam intraverit aut furatus fuerit aut incenderit.

III. Si quis Ecclesiam per violentiam intraverit, & in ea per vim vel furtum aliquid abstulerit, vel ipsam Ecclesiam igne cremaverit, morte moriatur.

De jejunio quadragesimali observando.

IV. Si quis sanctum quadragesimale jejunium pro despectu christianitatis contempserit, & carnem comederit, morte moriatur. Sed tamen consideretur a sacerdote, ne forte causa necessitatis hoc cui-libet proveniat ut carnem comedat.

De interfecione Clericorum.

V. Si quis Episcopum aut Presbyterum sive Diaconum interfecerit, similiter capite punietur.

De magis & strigis occisis.

VI. Si quis a diabolo deceptus crediderit, secundum morem paganorum, vi-

rum aliquem aut feminam strigam esse & homines comedere, & propter hoc ipsam incenderit, vel carnem ejus ad comedendum dederit, vel ipsam comederit, capitulis sententia punietur.

Ne corpora defunctorum crementur.

VII. Si quis corpus defuncti hominis secundum ritum paganorum flamma consumi fecerit, & ossa ejus ad cinerem redegerit, capite punietur.

Qualiter puniantur Saxones qui ad baptismum venire noluerint.

VIII. Si quis deinceps in gente Saxonum inter eos latens non baptizatus se abscondere voluerit, & ad baptismum venire contempserit, paganumque permanere voluerit, morte moriatur.

De his qui homines demonibus immolant.

IX. Si quis hominem diabolo sacrificaverit, & in hostiam more paganorum demonibus obtulerit, morte moriatur.

Quae poena eos maneat qui cum paganis adversus Christianos conspirant.

X. Si quis cum paganis consilium adversus Christianos inierit, vel cum illis in adversitate Christianorum perdurare voluerit, morte moriatur. Et quicumque hoc idem fraude contra Regem vel gentem Christianorum consenserit, morte moriatur.

De eo qui infidelis est Domino Regi.

XI. Si quis Domino Regi infidelis apparuerit, capitali sententia punietur.

De eo qui filiam domini sui rapuerit.

XII. Si quis filiam domini sui rapuerit, morte moriatur.

De eo qui dominam vel dominam suam interfecerit.

XIII. Si quis dominum suum vel dominam suam interfecerit, simili modo punietur.

Vita ei concedatur qui de mortalibus criminibus latenter commissis penitentiam agere voluerit.

XIV. Si quis verò pro his mortalibus criminibus latenter commissis aliquis sponte ad sacerdotem confugerit, & confessione data agere penitentiam voluerit, testimonium sacerdotis de morte excuset.

De rebus & mancipiis Ecclesiarum.

XV. De minoribus capitulis confenserunt omnes, ad unamquamque Ecclesiam curtem & duos mansos terræ pagenses ad Ecclesiam recurrentes condonent, & inter centum viginti homines nobiles & ingenuos, similiter & litos, servum & ancillam eidem Ecclesie tribuant.

Vt decima detur Ecclesie de omni re que ad fiscum pervenerit.

XVI. Et hoc Christo propitio placuit, ut undecunque census aliquid ad fiscum pervenerit, sive in frido, sive in quacunque banno, & in omni redibitione ad Regem pertinens, decima pars Ecclesie & sacerdotibus reddatur.

Vt omnes decimam partem substantiæ & laboris sui donent Ecclesie.

XVII. Similiter secundum Dei mandatum præcipimus ut omnes decimam partem substantiæ & laboris sui Ecclesie & sacerdotibus donent, tam nobiles quam ingenui, similiter & liti, juxta quod Deus unicuique dederit Christiano, partem Deo reddant.

Ne in dominicis & festivis diebus placita publica teneantur.

XVIII. Vt in dominicis diebus conventus & placita publica non faciant, nisi fortè pro magna necessitate, aut hostilitate cogente; sed omnes ad Ecclesiam currant ad audiendum verbum Dei, & orationibus vel iustis operibus vacent. Similiter & in festivitibus præclaris Deo & Ecclesie conventui deserviant, & secularia placita dimittant.

Vt infantes baptizentur infra annum.

XIX. Similiter placuit his decretis inferere quòd omnes infantes infra annum baptizentur. Et hoc statuimus, ut si quis infantem intra circulum anni ad baptismum offerre contempserit sine consilio vel licentia sacerdotis, si de nobili genere fuerit, centum viginti solidos fisco componat; si ingenuus, sexaginta; si litus, triginta.

De conjugis prohibitis.

XX. Si quis prohibitum vel illicitum conjugium sibi sortitus fuerit, si nobilis,

solidos sexaginta; si ingenuus, triginta; si litus, quindecim.

Qualiter puniendi sint qui vota ad fontes aut ad arbores vel lucos faciunt.

XXI. Si quis ad fontes aut arbores vel lucos votum fecerit, aut aliquid more gentilium obtulerit, & ad honorem demonum comederit, si nobilis fuerit, solidos sexaginta; si ingenuus, triginta; si litus, quindecim. Si verò non habuerint unde præsentialiter persolvant, ad Ecclesie servitium donentur usque dum ipsi solidi solvantur.

Vt corpora defunctorum in cæmeteris Ecclesie sepeliantur.

XXII. Iubemus ut corpora Christianorum Saxonum ad cæmeteria Ecclesie deferantur, & non ad tumulos paganorum.

De divinis & forilegis.

XXIII. Divinos & forilegos Ecclesie & sacerdotibus dare constituimus.

De latronibus & malefactoribus.

XXIV. De latronibus & malefactoribus, qui de uno comitatu ad alium confugium fecerint, si quis eos receperit in sua potestate, & septem noctibus secum detinuerit, nisi ad præsentandum, nostrum bannum solvat. Similiter si Comes eum absconderit, & ad justitiam faciendam præsentare noluerit, & ad hoc excusare non potest, honorem suum perdat.

Vt nullatenus alterum aliquis pignorarè præsumat.

XXV. De pignore, ut nullatenus alterum aliquis pignorarè præsumat. Et qui hoc fecerit, bannum persolvat.

Vt nulli ad Regem pro sua reclamatione venienti viam contradicere aliquis præsumat.

XXVI. Vt nulli hominum contradicere viam ad nos veniendo pro justitia reclamandi aliquis præsumat. Et si aliquis hoc facere conaverit, nostrum bannum persolvat.

De fidejussoribus dandis.

XXVII. Si quis homo fidejussorem invenire non poterit, res illius in forbanno mittantur usque dum fidejussorem præsentet. Si verò super bannum in domum suam intrare præsumperit, aut solidos decem aut unum bovem pro emendatione ipsius banni componat; & insuper unde debitor exlittit, persolvat. Si verò fidejussor diem statutum non observaverit, tunc ipse tantum damni incurrat quantum manus sua fidejussoris exlittit. Ille autem qui debitor fidejussori exlittit, du-

plum restituat pro eo quod fidejussorem in damnum cadere permisit.

Vt munera super innocentem nullus accipiat.

XXVIII. De præmiis & muneribus, ut munera super innocentem nullus accipiat. Et si quis hoc facere præsumperit, nostrum bannum solvat. Et si, quod absit, fortè Comes hoc fecerit, honorem suum perdat.

Vt Comes pacem & concordiam ad invicem habeant.

XXIX. Vt universi Comites pacem & concordiam ad invicem habere studeant. Et si fortè inter eos aliqua discordia aut conturbium ortum fuerit, ut nostrum solatium vel perfectum pro hoc non demittant.

De eo qui Comitem interfecerit.

XXX. Si quis Comitem interfecerit, vel de ejus morte consilium dederit, hereditas illius ad partem Regis eveniat, & in jus ejus redigatur.

Qualiter bannus solvatur pro faida.

XXXI. Dedimus potestatem Comitibus bannum mittere infra suo ministerio

de faida vel majoribus causis in solidis sexaginta. De minoribus verò causis Comitibus bannum in solidis duodecim constituimus.

De juramento in Ecclesia præstando.

XXXII. Si culibet homini sacramentum debet, aframeat illum ad Ecclesiam sacramento ad diem statutum. Et si jurare contempserit, fidem faciat, & solidos quindecim componat qui in actibus apparuit, & deinceps causam pleniter emendare faciat.

De perjuriis.

XXXIII. De perjuriis secundum legem Saxonum fit.

Ne Saxones agant conventus publicos nisi per jussionem Regis.

XXXIV. Interdiximus ut omnes Saxones generaliter conventus publicos nec faciant, nisi fortè Missus noster de verbo nostro eos congregare fecerit. Sed unusquisque Comes in suo ministerio placita & justitias faciat. Et hoc à sacerdotibus consideretur ne aliter faciat.

EPISTOLA AD FASTRADAM

REGINAM DE VICTORIA AVARICA,

ET DE LETANIIS.

Karolus gratia Dei Rex Francorum & Langobardorum ac Patricius Romanorum dilectæ nobis & valde amabili conjugii nostræ Fastradæ Reginae. Salutem amabilem tibi in Domino per hos apices mittere studuimus, & per te dulcissimi filii nostri, vel ceteris fidelibus nostris tecum manentibus. Scientem te enim facimus quia gratias Deo sani & salvi sumus. Missus quidem dilecti filii nostri Pippini nomine illi nobis nuntiavit de ejus sanitate ac Domni Apostolici, vel de salvatione confinium nostrorum illis partibus positorum, unde valde lætificari extitimus. Et insuper retulit nobis qualiter illæ scære, quas prius de Italia jussimus pergere partibus Avariarum in illa confinia residendum, perrexerunt infra fines ipsorum decimo Kalendas Septembris, & inierunt pugnam cum eis. & dedit eis Deus omnipotens pro sua misericordia victoriam, & multitudinem de ipsis Avaris

interfecerunt, in tantum, ut dicunt, quòd in multis diebus major strages de ipsis Avaris facta non fuit. Et expoliaverunt ipsum vallum, & sederunt ibidem ipsa nocte, vel in crastina, usque hora diei tertiae. Et acceptis spoliis reversi sunt in pace, & centum quinquaginta de ipsis Avaris vivos comprehenderunt, quos reservaverunt ut nostra fiat jussio qualiter exinde agere debeant. Fideles Dei ac nostri, qui hoc egerunt, fuerunt ille Episcopus, ille Dux, ille & ille Comites, illi. Dux de Histria, ut dictum est nobis, ibidem bene fecit cum suis hominibus. Vassi verò nostri fuerunt illi. Nos autem Domino adjuvante tribus diebus litaniam fecimus, id est, Nonis Septembris, quod fuit Lunis die, incipientes, & Martis, & Mercuris, Dei misericordiam deprecantes ut nobis pacem & sanitatem atque victoriam & prosperum iter tribuere dignetur, & ut in sua misericordia & pietate nobis adjutor & consiliator atque